

С Т А Н О В И Щ Е**НА ДИСЕРТАЦИОНЕН ТРУД НА ТЕМА: ОБУЧЕНИЕ ПО ИНФОРМАЦИОННИ ТЕХНОЛОГИИ ЗА УЧЕНИЦИ С УМСТВЕНА ИЗОСТАНАЛОСТ В ПРОГИМНАЗИАЛНА УЧИЛИЩНА СТЕПЕН.**

Област на висше образование: Педагогически науки.

Професионално направление 1.2. Педагогика.

Докторска програма: Специална педагогика – Педагогика на деца с интелектуална недостатъчност.

Докторант: Александрос Петрос Хадзоглу

Научен ръководител: доц. дпн Милен Замфиров

Рецензент: проф. д-р Катерина Караджова

Темата на дисертационния труд е посветена на актуален и значим проблем. Това е проблемът за информационните технологии и тяхното приложение в съвременния свят.

Свързването на тази проблематика с процеса на преподаване и обучение на деца с умерена степен на умствена недостатъчност е сериозно предизвикателство както за учителите, така и за учениците с интелектуална недостатъчност.

Насочването на докторанта към тази нова и интересна проблематика е гаранция за написването на качествен и значим дисертационен труд.

Дисертационният труд е разработен върху 173 стандартни страници, което включва увод, три глави, заключение, приносни моменти и библиография, която съдържа 154 заглавия.

В увода се представя парадигмата „информационни технологии“ и нейното значение в перспективен план за социалната политика и технологичния дизайн.

В първата глава се прави обстойна характеристика на информационните технологии от гледна точка на понятието умствена изостаналост.

Прави се задълбочен анализ на новите технологии с идеята, че те могат да разрушат традиционните йерархии в образователните системи и да разработят алтернативни подходи за обучение на хора със специални образователни потребности. В тази част докторантът фиксира своето внимание върху слабите страни на учениците с интелектуален дефицит, а именно ограниченото интелектуално функциониране и нарушеното адаптивно поведение. На тази основа са предложени стратегии за

структуриране на учебното съдържание и модификация на подходите. Сполучливо и професионално докторантът търси и намира адекватни корелации между особеностите в когнитивното функциониране на децата с умствена изостаналост по отношение на академичното им обучение от една страна и на адаптивните им умения от друга.

Във втората глава е представен експерименталният дизайн. Тук са формулирани целта, хипотезата, описани са задачите, инструментариумът, обектът и предметът на изследване, показани са и изследваните лица. Положителен момент в реализираната експериментална работа е фактът, че изследването е проведено поетапно в три фази: подготвителна, изследователска и заключителна. В качеството на експериментален материал са подбрани учебни игри и програми, одобрени от Министерството на образованието, науката и религията, както и тестове за оценка на координацията на ръцете и очите. В изследването са използвани шест образователни софтуера. Критериите и показателите, които са подложени на анализ, са подходящо подбрани и структурирани с професионален усет. Това е предпоставка за получаването на надеждна информация за входящото и изходящото оценяване на изследваните лица от контролната и експерименталната група. Положителен момент в проведеното изследване е включването на някои допълнителни области като уменията за ежедневен живот, към които спадат самообслужване, хранене и обличане. Това са така наречените социални умения, без които животът на учениците с умерена степен на умствена изостаналост е невъзможен.

В третата глава е направен анализ (качествен и количествен) на получените експериментални резултати. Експерименталните интерпретации са насочени към учениците от контролната и експерименталната група. Почти при всички проби, отнасящи се до експерименталната група, е отчетено подобряване на координацията на ръцете и очите, докато при контролната – остават на едно и също ниво или се влошават. В процеса на експерименталния анализ се доказва необходимостта от двигателно обучение при деца с умерена степен на умствена изостаналост. Интересен момент в дисертационния труд е направеният анализ на четенето и писането при децата с умствена изостаналост – умерена степен, както и анализът на ежедневните им умения и навици.

В изводите е отчетен напредък по отношение на фините двигателни умения на учениците, участващи в експерименталната работа със шестте софтуерни продукта. Успешно са реализирани формулираните изследователски задачи, цел и хипотеза. Изводите са направени сполучливо и обосновано.

Приемам напълно реалността на описаните приносни моменти. Ще се опитам да добавя някои допълнителни:

1. Многообхватност на изследването. В експерименталната процедура са включени 150 изследвани лица, шест софтуерни продукта и редица обективни показатели и критерии;
2. Обоснова е необходимостта от търсене и намиране на иновативни подходи на въздействие при деца с умствена изостаналост в умерена степен;
3. Доказана е възможността от ефективно прилагане на софтуерни продукти при обучението и развитието на децата с умствена изостаналост – умерена степен;
4. Доказано е, че дори децата с умерена умствена изостаналост са подвластни на процеса на развитие както в академичен, така и в социален аспект;
5. Обосновани са някои от основните принципи при работа с деца с умствена изостаналост, като например принципът за индивидуален подход.

Коментари и забележки:

1. Имам известен скептицизъм относно формирането на умения за четене и писане при деца с умствена изостаналост. Повечето от децата с умерена степен на умствено изоставане са невербални и академичното обучение при тях е изключително трудно. Експерименталното приложение на описания софтуер стимулира двигателната активност и подпомага формирането на социални умения и навици, което също е от изключително значение за развитието на учениците с умерена степен на умствена изостаналост.
2. В заглавието не е конкретизирано, че изследването ще обхване не цялата група деца с умствена изостаналост, а само умерената степен.
3. Смятам, че в приносните моменти, формулирани от докторанта, трябва да фигурира и предложение за внедряване на разгледаната иновация в системата за образование на децата с умерена умствена изостаналост.

Докторантът има четири публикации, които са напълно достатъчни за допускането до публична защита.

Авторефератът е разработен върху 40 страници и отразява в лаконичен, но точен вид съдържанието на дисертационния труд.

Заключение:

Рецензията на дисертационен труд представлява интересна и иновативна разработка. Експерименталното изследване с неговите изводи и препоръки ще обогати теорията и практиката на специалната педагогика и ще допринесе за оптимизирането на обучението на децата с умерена умствена изостаналост.

Моето впечатление е, че Александрос Петрос Хадзоглу има качества на добър изследовател и перспективен практик, а представеният труд има своите достойнства и положителни моменти.

Въз основа на всичко описано и аргументирано предлагам на Уважаемото научно жури да гласува с положителен вот за присъждането на Александрос Петрос Хадзоглу на образователна и научна степен „доктор“ по педагогика (Специална педагогика – Педагогика на деца с интелектуална недостатъчност).

Автор на становището:

проф. д-р К. Караджова

03.01.2020 г.